

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom

za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrstiče,
če se natisne enkrat,
8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Častitim udom kat. tiskovnega društva.

V današnjem listu poda odbor tiskovnega društva račun za leto 1874. Iz računa je razvidno, da zamore društvo le s pomočjo družtvenikov „Slov. Gospodarja“ pri takó nizki ceni ohraniti. Ako bi bilo 243 družtvenikov, ki so vplačali 1216 fr. 20 kr., plačalo le po 3 fr., tedaj za vsem 729 fr., bi kazal račun pomanjkanje nad 30 fr., v tem ko se je dejansko 154 fr. prigospodarilo.

Ob enem se naznanja, da se je dosihmalna še od pokojnega dr. Preloga založena kavcija njegovim dedičem po njih želji vrnila. Ker pa društvo lastnega premoženja nima, je bilo prisiljeno, „Gospodarjevo“ naročnino deloma za kavcijo porabiti. To pa kaže, da bo odbor, kakor lani, enako tudi zanaprej proti koncu vsakega leta takó dolgo v denarstveni zadregi in prisiljen, si s posojili pomagati, dokler toliko ne prigospodari, da bo kavcija od 1000 fr. njegova čista lastnina.

Po vsem tem je razvidno, kakó opravičena je naša nujna prošnja, s katero se obrnemo najpoprej da vseh č. gg. družtvenikov, da bi iz ljubezni do ubožnejših „Gospodarjevih“ naročnikov društvu še tudi zanaprej zvesti ostali, potem pa tudi do vseh drugih našemu listu prijaznih rodoljubov, da bi tiskovnemu društvu pristopili.

Predstojništvo kat. tisk. društva
v Mariboru dne 23. aprila 1875.

Predstojništvo.

Račun

kat. tiskovnega društva v Mariboru za leto 1874,
potrjen v odborovi seji dne 23. aprila 1875.

I. Dohodki:

1. Letnina družtvenikov . . .	1216 fr. 20 kr.
2. Naročnina na „Slov. Gospodarja“ . . .	3139 „ 57 „
3. Inserati . . .	186 „ 79 „
4. Ostanek lanskega leta . . .	339 „ 53 „
vкуп	4882 fr. 09 kr.

II. Potroški:

1. Tisk „Gospodarja“ in časniški kolek . . .	3058 fr. 29 kr.
2. Vredništvo in opravništvo . . .	480 „ — „
3. Poštni kolek . . .	718 „ — „
4. Kolekovanje inseratov . . .	25 „ 50 „
5. Poštni stroški . . .	37 „ 12 „
6. Naročnina na razne časnike . . .	34 „ 30 „
7. 20/0 od kavcije dr. Prelogovim dedičem . . .	20 „ — „
8. Razni manjši potroški . . .	15 „ 53 „
vкуп	4388 fr. 74 kr.

Ako se od dohodkov . . . 4882 fr. 9 kr.
odštejejo potroški . . . 4388 „ 74 „

se kaže koncem l. 1874 aktivno stanje . . . 493 fr. 35 kr.

V Mariboru dne 23. aprila 1875.

Jožef Herzič m./p.
denarničar.

Račun sta pregledala in odobrila:

Ignacij Orožen m./p.
kanonik.

Anton Lacko m./p.
kaplan stolne cerkve.

Nova šola v štajerskem dežel. zboru.

Pravo „cartano“ dete liberalcev je nova šola. Nihče se nje nebi smel dotakniti. Za njo gorijo in govorijo. Konservativni-katoliški poslanci, katere zato tudi kot klerikalce zmerjajo, pa so novi šoli kmalu iz začetka nasprotovali. Leta 1872 so v deželnem zboru rekli: „da za novo šolo ne dovolijo krajcarja ne, dokler se nova šolska postava toliko ne popravi, da bo zopet ustrezala pravičnim zahtevam, katere imajo do nje: stariši, dežela in sv. Cerkva“. Po teh besedah so odšli iz zbornice in pustili liberalce same. Tako so storili tudi letos, ko so 23. t. m. v razpravo prišle šolske zadeve. Konservativci, med njimi naš vrli g. Herman, niso hoteli biti nazoči. Liberalci so tedaj zborovali sami, med njimi tudi: dr. Vošnjak, dr. Dominkuš, dr. Srnec zraven Šnidršiča, Schmidta, Brandsteterja in se vé večno potrebnega Seidl-a. Človek bi mislil, da bo vse lepo gladko in mirno izišlo. Vsaj njim ni noben klerikalec ugovarjal. Ali glejte čudo! Liberalni gospodje so se sprli med seboj! Začeli so o novi šoli tako tužne in žalostne litanije, kakor da bi se bili v čiste klerikalce spremenili.

1. Najprvle so nekateri, zlasti bolj stari liberalci, z glavami majali, češ, da bi nova šola utegnula vendar le predraga biti. (aha!) Črno na belem so kazali, kako sedaj 8krat več za male šole plačujemo, kakor pred 4 leti. Vsi stroški so poskočili na 1 milijon in 33120. fl. Doneski iz deželne kase vedno narašajo. Leta 1871 smo izhajali s 64.975 fl., leta 1872 bilo je potrebnih že 227.737 fl., pred lanskim 332.724 fl., lani 410.000, letos pa 490.500 fl., skoro $\frac{1}{2}$ milijona. Ali to še ni vse. Drugo leto se bode vsem učiteljem, ki 5 let služijo, začel izplačevati petletninski izboljšek na plači. To bo zopet več tisoč goldinarjev potegnilo. Vrh tega je še 291 novih šol nasnovanih. V vsakem kotu že stavijo šolske gradove in sicer vse preneglo. Povsod hočejo imeti več razredov in tedaj več učiteljev. Število učiteljskih služeb je v 4 letih od 922 poskočilo na 1584. Izmed teh je 431 služeb praznih, ker se šole hitrej stavijo in razredi množijo, kakor se novi učitelji izrežajo. Po malem bodo vse službe napolnjene. In tako utegnejo stroški za male šole deželo stati kakih 2 milijona goldinarjev na leto!

No, in takih strahovitih številok so se stareji liberalci naposled vendar začeli bati. Zato so hoteli deželnemu odboru naložiti dolžnost, naj do prihodnega zborovanja nekoliko po deželi poluka; ali so ljudje z nasledki kaj zadovoljni ali ne, ali so kde kake napačnosti in posebno, če bi se stroški zamogli — polajšati. (aha!)

2. To pa je mlajše liberalce hudo razdražilo. Eden se je celo resno začel kregati, zakaj se sploh o novi šoli tako neprevidno govori. Klerikalci bi utegnoli to zvedeti in ljudi zoper novo šolo razdražiti, ker bi njim lahko rekli, da

so liberalci sami že — zoper njo. Prav smešni so pa bili tisti liberalni poslanci, ki niso zamogli zadosti nove šole najpoprej hvaliti in praviti, kako so nje naši ljudje strašno veseli. Kajti par trenutkov potem so novi šoli našeli grehov, kakoršnih smo dozdej le iz klerikalnih ust slišali. Očitani so njej, da se slovenščina zanemarja, da se s stavljenjem novih šol vse preneglo postopa, da se število razredov preneglo množi, da okrajno šolsko svetovalstvo nima skoro nobene veljavne besede pri šoli, da 8 let otroke v šolo phati vendar nikakor ne sodi. . . .

Tako so liberalni poslanci o novi šoli tožili! Sklenoli niso nič! Nas pa so ove žalostinke jako razveselile. One kažejo, da se je pri liberalcih zastran nove šole začelo daniti. Čedalje bolj sprevidijo, da utegnejo hoditi po krivi poti. To pa je prvo zamenje — poboljšanja.

Gospodarske stvari.

Branimo sivinograde in sadunosnike mraza ali slane!

Spomladanski mraz ali slano prištevamo najnevarnejšim sovražnikom svojih vinogradov in sadunosnikov. V kratkih urah so cele pokrajine poškodovane. Veliko milijonov dohodka je nagloma uničenih. Prav zavratno se bliža ta sovražnik v jasnih nočeh, preden solnce izhaja, mladim rastlinam, nježnemu brstju in rahlemu cvetju. Nagloma zamori premlado življenje rastlin; ob enem pa tudi nemilo pobere upanje premnogih rodbin. Naglo kakor blisk se drugi dan razlaga žalostna novica, da je slana po vinogradih že pobrala in upanje na sadovne pridelke pokončala. To je res žalostno za vsakega posestnika, katerega zadene. —

Ali našel je se pomoček! Treba ga je le previdno in zdatno porabiti. Iz mnogoletne skušnje namreč poizvemo, da slana le tedaj nastane, kedar je po noči — jasno. Tedaj se toplota, katero ima zemeljno površje, naglo v zrak izgubi. Rastline so brez pomoči zoper slano. Če pa je oblačno, tedaj se slane ni bati. Megleno ali oblačno nebo je zemlji in njenim rastlinam varna odeja. Kaj pa je storiti, če ove odeje ni, če je nebo vedro in jasno? No, tedaj se pa mora skrbeti, da se taka oblačna odeja pripravi na — umetni način. To se pa stori s kurenjem ali prav za prav s kađenjem. Tukaj se ima najprvle gledati na to, da napravljeni dim ostane blizo zemlje, da se na njo vleže. Dim tedaj ne sme biti — topel ali vroč. Marveč dim mora biti, kolikor le mogoče, težak, mrzel in gost. Topli in vroči dim kmalu izpuhti po zraku in ne pomaga nič. Težki, mrzli in gosti dim pa se vleže na zemljo in njo obrani slane. Zato ne velja tukaj kuriti z rečmi, ki dajajo veliko toplote in delajo močen plamen. Ne kuriti, kaditi pomaga zoper

mraz. Skušnje so učile, da tukaj najbolj izda plevel, dračje, šota, premog, posebno če se te tvarine ohranijo bolj mokroktne ali vlažne in če se z navadno ali pa z žgano smolo polijejo.

Vendar vse to pomaga malo, ali večjidel nič, ako se ljudje ne združijo. Če samo eden ali dva v eni okolici kurita, tedaj to malo kedaj pomaga. Lahek vetrič odnese narejen dim na sosedovo zemljišče, med tem ko na lastnem slana trto in drevje pokrije. To je tudi pri nas glavni vzrok, zakaj kurenje zopet popuščajo tudi tisti, kateri so ga poprej bili vajeni.

Ako tukaj doseči hočemo kaj zdatnega, je potrebno, da vsi posestniki ene okolice vzajemno postopajo. Vsak bi naj kuril in kadil!

Na Nemškem vsaj delajo tako! Zakaj pa tedaj mi nebi enako poskusili? Ondi se vinogradniki poprej pogovorijo. Vsak se zaveže kuriti. Mesta, kder se ima kuriti že za naprej določijo. Posebni čuvaji, ki po noči bedijo, naznanijo s strelbo trenutek, kedar živo srebro na termometru začenja naglo padati, kar je znamenje, da se slana bliža. Sedaj začnejo vsi kuriti in kmalu vso okolico zavijejo v gost dim — nesreča je odbita. V Alzaciji so združene vse srenje v eno tako branilno družbo. Zato pa tudi veselo grozdje berejo in mnogo lepega sadu prodavljajo, med tem ko drugi žalostni mimo svojih praznih vinogradov in sadunosnikov hodijo.

Gospodarska dela meseca majnika.

V hiši in dvoru. Skednji in žitnice se morajo dobro seznažiti in prevetrili, zrne premetati. Meseca majnika se dela najboljši puter in iz njega potem maslo.

V kleti. Na vino je treba gledati, zdaj začne drugokrat vreti. Kletna okna se morajo zadelati in z drvjem založiti. —

V hlevu. Hlevi se morajo marljivo snažiti, gnoj vsak dan izkldati, konji in goveda se morajo večkrat skopati in ovce ostriči. — Konec tega meseca povrženi prasci se puščajo za pleme, svinje se o veliki vročini ne smejo vunj goniti in se morajo večkrat kopati, kar jim zlo koristi. Mladi petelini se morajo kopiti in gosem daljše perje izpipati. —

V vrtu za zelenje. Zeljne sadike se morajo presaditi, k fižolu se pristavlja kolje, poletna endivija se veže in kodrasto zelje se seje. Konec tega meseca se špargel ne sme več porezovati, vse se mora na vrtu skrbno okopati, pleti, gosonice in druga mrčesa pobirati.

V sadovnjaku. V drevesnici se morajo odstraniti obeze na požahntjenih drevescih in postranske vejice na mladih drevesih odtrgati. Drevesa se še lahko cepijo in okulirajo in sicer vsikdar ali na vzhodni ali večerni strani. Posajena drevesa se morajo marljivo polivati, živi plati se obrezati.

V vinogradu. Dokler trs cvete, se ga ne smeš dotakniti, ko pa je odcvel se začne vez in druga kop, tudi vlačence se ta mesec lahko posadijo.

V hmelniku. Hmel se mora k drogom napeljati in če je dosti plevela, okopati.

Na polju in senokošah. Pozni lan in vodena repa naj se seje, zeljne sadike, ki so izostale, se morajo posaditi, sladko korenje in krompir se mora okopati, in prahe tretjikrat preorati. Seno se pokosi in na senokoše brž voda napelja.

Pri ribnikih. Karpi in lini mečejo ikre. Iz žlemljatih ribnikov se naj odpravi žlemlja.

Pri uljnjaku. Na roje je treba pridno gledati in ogrebat. Ta mesec bučele posebno veliko strdi nanosijo, zato je mnogokrat potreba panje podložiti ali nadložiti.

V logu. Drevesnice se morajo dobro varovati, brestovo seme nabirati, če je kaj posekanega lesovja ostalo, se mora pospraviti. Na gozdne požare je treba marljivo gledati.

Lov. Ptice roparice in mlade divje race se streljajo in na zanjke lovijo.

Mešan gnoj (kompost) najboljšo gnojilo za travnike.

Ker je mešan gnoj najprikladnejši in najboljši gnoj za travnike, si mora kmetovalec, kolikor je najbolj mogoče prizadevati mešanega gnoja nabirati in pripraviti. S pomočjo dobrega mešanega gnoja se zamorejo travniki naprej in naprej v srednjem pridelku vzdržati in tako je mogoče ves hlevni gnoj njivam ohraniti.

Za mešan gnoj se da porabiti: pepel, kar ga je v gospodarstvu, naj bode od lesa, ali šote ali premoga, na dalje vse druge snovi, ki se večjidelj brez velikega truda in stroškov pripraviti dajo, kakor apno, gips, lapor, listje, blato iz jarkov in globel, smetje iz ulic in dvora, plevel in posebno stranišnik, kakor se po straniščih nahaja, sploh vsi rudninski rastlinski in živalski odpadki, kakoršnih je dosti brez truda in brez stroškov lahko dobiti. Tudi prst je imeniten del mešanega gnoja. Vse te stvari se zmečejo na kup in se prepusté gnjilobi, da vse sprhné in tako po času rahlo, prhko, skoz in skoz enakomerno snov napravijo. —

Važno je, da se mešan gnoj prav dolgo ležati pusti, da popolnoma pregnjije; ker sicer včinek in poraba po travniku raztrošenih snovi ni popolna. Razkrojenje nakupičenih stvari se še bolj pospešuje, če se njim stolčenega apna in zidnega razsipa primeša; posebno pa s tem, če je cel kup vedno nekoliko v mokrem in vlažnem stanju. To se najprej doseže, ako se ob topli letni uri s tekočim stranišnikom, gnojnico ali pa z vodo poliva. Od časa do časa je dobro kup mešanega gnoja prekopati in premetati, kar celo zmes zrahlja, in še bolj razkroji. V mnogih razmerah je tudi dobro, ako se kupu mešanega gnoja od časa do časa nekoliko centov koščene moke ali vsaj na drobno stolčenih kuhinskih kosti pridá.

Kako dolgo je živina za pleme? Žrebec od 5—15. leta, tudi do 20. Kobilá od 4—12. leta. Bik 2—7. leta, krava od poldrúgega do 8. leta. Merjasec od 1—3. ali 4. leta, svinja do 8. leta, oven od 2—6. leta, ovca 2—8. leta.

Plesnjiva klaja ali krma živini na mnogi način škoduje. Začne njo po trebuhu grizti in trgati in napenjati. Blato postane vodeno in jako smradljivo. Pogosto še pristopi vnetje, črni prisad, vučec in smrt. Časih tudi krč tako živinče lomi

in vije, kakor da bi mu bil kdo s strupom zavdal. Breja živina, ki žre plesnjivo krmo, tudi rada povrže. Nepredvidni gospodar ne pomisli na take žalostne nasledke. Mnogokrat še sam ne vé, da polaga plesnjivo klajo. Kajti plesnjivec se časih hitro ne vidi posebno pri močno stebelastih rastlinah in pri slabo iztiskanih prgah. Zato se ima tukaj paziti, krma na suhem držati, in ali pred vetrom popolnem zapreti, ali pa večkrat močno prevetrirati.

Koliko košta 1 oral novo nasajenega vinograda? Ravnatelj vinorejske šole v Mariboru računi: 1. za globoko prekopanje zemljišča, od vsakega □ sežnja po 12 kr., skupaj: 170 fl. 2. za ravnanje in priredjenje jamic za trte: 10 fl. 3. za 8000 obkoreninjenih rozog po 15 fl. za 1000, skupaj: 120 fl. 4. za sadenje rozog: 20 fl. 5. za popravilo v prvem letu 10 fl. in 6. za kolje, 15 fl. za 1000, skupaj: 120 fl. Tedaj pride 1 oral nove vine na 450 fl. gotovih denarjev brez tega, kar je vredno zemljišče.

Dopisi.

Od sv. Križa pri Ljutomeru. (Ognjen križ.) Prav umeten ogenj so napravili na velikonočno soboto večer pajbari (fanti) križevski na zahodni strani sv. Križa s 42 lučicami na stebrih. V sredini teh lučic bila je lepa podoba sv. Križa, kar je bilo 2 do 3 ure daleč še prav lepo videti. Pri tem nedolžnem veselju je donel možnarjev grom po širokem murskem polju. Rakete so švigale visoko po zraku. Res vesel je bil vsak človek videvši to lepo ognjeno podobo.

Hvale vredni ste vsi, ki ste kaj pripomagali temu spominu; posebno J. Vrabel, ki je daroval vse, kar je bilo potrebno; Arni Vrbnjak, ki je bil prav umeten „ognjar“ in „raketar“. Ne pozabite tudi prihodnje leto napraviti nam tega veselja na dan veselega vstajenja Zveličarjevega!

Iz Stranic pri Konjicah. (Ogenj. — Ozimina.) Lansko leto je pastir posestnika Jur. Slemenška v Čretežu užgal cerkveni les. Mož se je temu smejal. Toda letos ob istem času v noči od 22. do 23. aprila mu je hišno poslopje do tal pogorelo. Siba božja ga je očitno obiskala. Da bi mu le bila na korist! Kako da se je ogenj vnel, tega ne vemo. K nesreči je bil hud veter, ki je ogenj tudi na sosedovo streho pognal. Zgorela je hiša, hlev in 8 govedi posestniku Jož. Bobičk-u. Zavarovana bila sta obadva posestnika, ali 3 leta že sta plačevanje opuščala, akoravno so se ljudje o tej reči celo pri cerkvi opominjali. Sedaj sta obadva v nesreči, pomoči pa pogrešata.

Vreme se je tukaj zdatno sprijaznilo. Nastopila je zaželjena spomlad. Travica je še mala. Sv. Juri ima še malo zelen plašč. Toda, hvala Bogu, ozimina ni tako pozebla, kakor smo se bali.

Iz Celja. (Naša Kalvarija oropana).

Vera cerkve zida, nevera pa jih razdira. Tega nam je priča tudi zgodovina našega mesta in djanje nevernežev naših časov. Celjska kronika pravi, da l. 1679 in 1680 je kuga v Celji in sosednih krajih veliko ljudi pomorila, in v tej veliki sili so šli Celjani bosí s procesijo na grič, kjer zdaj cerkev sv. Jožefa stoji. Tam so 11. novembra leseni križ postavili in obljubo storili, na onem kraju cerkev pozidati v čast sv. Jožefu, ako Bog njih prošnjo usliši in jih po priprošnji sv. Jožefa kuge reši. Leta 1680 je pomor prenehal in Celjani so začeli cerkev sv. Jožefa staviti. Osem sosednih far je Celjanom pomagalo to bogoljubno delo doveršiti. Na stavljenje te cerkve spominja latinski letopis nad velikimi cerkvenimi vratmi: Divus Josephus pestem Ciliensibus aufert, t. j. sv. Jožef je Celjanom kugo odvezel. — Omenjeni dve leti bile ste tedaj čas velike poskušnje za Celjane, pa oni so ta čas še pri Bogu v svojih stiskah pomoči iskali, so hodili še k božji službi, prejemale sv. zakramente in spoštovali sv. reči. Gotovo od tiste, leta 1679., storjene obljube so na prijazni grič sv. Jožefa od dalnih sosednih far začeli romarji prihajati na dan 19. marca in tudi 3. nedeljo po Velikinoči, ker se ta čas obhaja spomin varstva sv. Jožefa nad božjim detetom Jezusom. Tujei in domači kmečki ljudje še dandanes v obilnem številu na ta prijazni kraj prihajajo, a imenitni mestjani so obljube po predstarih storjene že pozabili, ker se kerščanska zavest po naših mestih sploh menjša in se množi število onih, ki kakor hitro otročja leta zapustijo, tudi Bogu in cerkvi slovo dajo. Leta 1737. bilo je še le 6 kapele postavljenih pri potu, po katerem se na polnočni strani iz mesta čez Voglajno, črez stopnice pride k sv. Jožefu, s tremi križi, na katerih srednem je ravno ta letnica vsekana. Tudi letos 3. nedeljo po Velikinoči bilo je veliko romarjev od blizo in daleč na ta sv. kraj prišlo, kateri so že spotoma na gori Kalvariji in potem pri sv. Jožefu si potrebnih nebeških darov prosili. Pobožnost vernih katoličanov pa gotovo brezverneže najbolj v oči bode in gotovo to je bil uzrok, da so oni ponoči od 18—19 t. m. 3 kapele na Kalvariji, ki imajo le lesena slabo napravljena vrata vlomili, in so iz prve podobe sv. Petra, iz 3. in 4. pa 2 podobi Kristusa in 4 Judov odvlekli, in kakor se pravi v vodo pometali, da njih blizo več najti ni. Že pred par leti se je ta hudobija parkrat ponavljala, a vendar ne v taki meri, kakor zdaj, ker tačas so se podobe sicer nekoliko porušene našle. — Vsak zvedenec v cerkvenih delih, ki je prišel na našo Kalvarijo, si je gotovo želel, da bi se kaki dobrotniki našli, ki bi v te kapele lepših podob pripravili, ker še tam ostale in one po hudobiji odstranjene razun podobe Petrove niso okusno izdelane in obrazi taki, da gotovo takih nikder ni; a žalostno znamenje časa neverstva ta čin vedno ostane, da se iz Bogu posvečenih krajev tudi neokusne podobe siloma

odstranjajo po ponočnih klatežih. Upati je, da se bodo te po hudobiji odstranjene podobe sčasoma z lepšimi nadomestile in z močnim zaklepom pred roko takih hudobnežev zavarovale. — Celjska kronika tudi poroča, da so l. 1847 mestjani in kmetje po griču sv. Jožefa kostanjeva drevesa nasadili. Nedavno so dali naši mestni očetje 12 najlepših teh dreves izkopati na tistem zemljišču, katero je č. oo. lazaristom v porabo izročeno, in na katerem njim pretečeno leto ni bilo dovoljeno sadunosnih dreves, ktera so že bili nasadili, rasti pustiti, ter so jih morali izrjaviti dati. In ne dosta, da so se ta lepa drevesa, tudi po naših kmetih zasajena, izkopala, še luknje se niso zadelale v gotovem prepričanju, da ako hočejo oo. lazaristi, od tega prostora kaj imeti, bodo že sami vse krivo poravnali. — Ako gospodje, ki so veliko let po šolah plazili, boljše božjih in cesarskih postav ne poznajo, kaj še hočemo potem od navadnega človeka pričakovati?

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Svitli cesar so se iz Knina 18. t. m. pri lepem vremenu peljali čez Topolje in Varliko v Sinj, ki je največji trg v Dalmaciji. V Sinju so napravili dalmatinski jezdeci viteške igre v spomin nekdanje zmage čez Turke, ki so ondi bili tepeni l. 1715. Krasno oblečeni jezdeci so s sulicami izbijali obešene kolobarčke. Iz Sinja so se cesar peljali na Petrovo polje, kder se ravno sedaj dela železnica. Prišedši v Drnis so ogledali tamošnjo cerkvo, ki je nekdanj bila turška mošeja. Potem so odrinili gledat premogovih jam v Siveriču. Naposled so se vrnoli v Šibenik nazaj. Iz tega mesta so se peljali v Špljet in Solin, kder je nekdanj stoloval glasoviti preganjalec Kristjanov, rimski cesar Dijoklecijan. Ondi je tudi umrl l. 313. Sedaj se mudijo cesar v Dubrovniku, kder se njim je poslanec turškega sultana poklonil.

V koroškem dežel. zboru je mnogoletni zagovornik Slovencev, slavni Einšpiler predlagal, naj se volilni red prenaredi, da dobijo kmetje toliko poslancev, kolikor njim po njih številu in dačnih doneskib po pravici gre. Liberalci so se precej kisló držali, pa nič ni pomagalo. Nasvet pride v razgovor.

Ogerski minister Wenkheim je dobil od poslanca Istoczya sila ostro prašanje, ali ne misli dežele braniti brezštevilnih Judov, ki ljudstvo na njih spravljajo? Minister je odgovoril jako nedoločno, kakor da bi se Judov bal. Rekel je, da imajo Judi enake pravice, kakor drugi narodi.

Hrvati in Madžari se čedalje bolj pisano gledajo. Hrvati bi radi imeli železnico iz Zemljina v Ogulin, Madžari pa nje dovoliti nočejo.

Vnanje države. Pruski ministri snujejo sedaj novo postavo zoper Katoličane, po katerej bodo vse samostane zatrli.

Francozi si na vso moč prizadevajo, da bi svojo vojno brž vredili in utvrdili. To pa tudi Bismarka čedalje bolj razdraženega dela zoper Francosko. Na južni naši železnici je napovedanih 20,000 konjev, katere so Francozi pokupili ter njih bodo čez Trst v Marseille spravljali.

Na Laškem potuje sedaj pruski cesarjevič s svojo ženo in skuša dobri utis izbrisati, katerega je potovanje našega cesarja pri Lahih učinilo.

Rusi zbirajo vedno več vojske na pruski-avstrijski meji, še več v Aziji ob turški meji.

Japanci, ki prebivajo še za Kitajci imajo cesarja, ki je dal ustavo, po kateri se bode osnoval državni zbor z 2 zbornicema, z zbornico poslancev in z zbornico gospodsko. Potem takem bodo tudi poganski Japanci imeli svoje ustave!

Za poduk in kratek čas.

Luč krščanstva pri panonskih Slovencih.

Spisal Jak. Gomilšak.

VI.

Kmalu po smrti sv. Metoda doleti ubogi narod, kot bliskova strela, grozna nesreča, da se nahaja v zgodovini človeštva malo enakih. Vladoželjni nemški cesar Arnolf, dalje časa bojevaje se brez uspeha z moravskim Svetopolkom, pokličče slednjič, okoli leta 890 poganske lupeže **Madžare** na pomoč, ki so bili nedavno čez Karpate pridrli v izhodno Panonijo. In kaj se zgodi? Kakor če velika reka po naglem deževju prestopi svoje obrežje in predere jezove, ter bobneče valovje vali čez ravnine in polja, čez vesi in mesta, vse zalijoč, — tako prihrumijo divje druhalo Madžarov v moravske in v izhodne panonske pokrajine. Taki grozoviti sili se ne ustavljajo ne vojske ne trdnjave. Gorjé narodu, kjer se pokažejo te čete, brezštevilne, kakor je listja in trave! Ne da bi le plenile, požigale in podvirgle vse svoji oblasti, nego pokončajo in vničijo vse! V malo letih je lepa Panonija gola puščava, vse ljudstvo je pobito, in nikder ni več mesta, ne vesi, ne cerkve, ne gradu, ne posejanega polja. Človeku srce krvavi, ko pomisli strašno osodo starih stanovalcev velike dežele! Kar je mnogoletna marljivost in trud Slovencev, kar je modrost vladarjev, kar je gorečnost neštevilnih duhovnikov, kar je blažilni duh krščanstva ustvaril, vse je bilo poteptano. Velik del slovenskega naroda je pokončan, velik kos mile očetnjave je na vse čase izgubljen. Le malo število panonskih Slovencev med Muro in Dravo, ter kakih 50000 na sedanjem Ogrskem ohranilo je življenje vero in domovino, dasi so tudi tukaj Madžari večkrat plenili in razbijali. Doli do cesarja Jožefa II. ostali so potem omenjeni Slovenci med Muro in Dravo bivajoči pod solnograško vladikovino, v spomin, od koder jim je prisvetila bila sveta luč krščanstva. Potem so spadali pod sekovsko

škofijo, in kar je preložena škofovska stolica v Maribor, pridruženi so slovenski lavantinski.

Ondi pak, kjer je nekdanje srečno živel Slovence v obširnih pokrajinah med rekami Rabo, Dravo in Donavo, koraka zdaj po grobih milih naših praočetov ponosni Madžar. Tudi njega je že davno vkrotil blagi nauk krščanski. Vzdignile so se zopet razrušene cerkve, vesi in mesta. Tudi nad podrtnami slavnega Salavara je postavljena bila okoli leta 1020 iznova cerkva sv. Hadrijana in pri njej samostan benediktinov. Divji Turčini so pred 300 leti oboja razdrli. Toda zopet sta se vzdignila iz prahu, dasi ne več na istem kraju, temuče dobro uro oddaljena. Še dandanes, akoprem v madžarskih rokah, je ondi cerkva sv. Hadrijana — veden spominek na staro slovensko deželo in na začetek krščanstva pri panonskih Slovencih. —

Na mestu, kjer je stal slavni Salavar, najdeš zdaj le pustino in nekaj razdrobljenih kamnov. Pred dvema letoma ondi potovajé, obiskal sem ta kraj, poljubil drago sveto zemljo in se razplakal, premišljevajé bridko osodo pokojnih praočetov — in tudi sedanjih raztresenih bratov Slovencev! *)

Kako življenje, taka smrt!

Od Sobote na Štajerskem drži steza skozi št. Vincencij na Koroškem mimo Ettendorfa črez visoko planino v Labod. Na velikonočni večer so po tej stezi stopali naprej 4 moževi. Ko pridejo na višino, zagledajo tik steze pod jelševim grmom — možkega mrliča. Lice mu je bilo sivo-zelenim plesnjivcem prevlečeno in na pol k zemlji nagnjeno; vse telo pa k tlam primrznjeno. Desnica je bila podložena desnemu licu, levica pa slonela na prsih. Pod glavo mu je ležala stara suknja. Pokrivala za glavo ni bilo nobenega. Lozna suknjica, borne hlačice in črevlji, to je bila njegova obleka. Bilo je videti, da se je mož ves utrujen ondi vlegel, zaspal, in v — večnosti prebudil. Zmrznil je.

Dasí je bilo lice precej spremenjeno, vendar so v moževi kmalu spoznali, čegar revno truplo da imajo pred seboj namreč: Jož. Krinar-ja, bivšega stotnika.

Nesrečnež bil je v bogati in imenitni hiši rojen. Imel je bistro glavico pa nesrečno izrejo. Kar je le srce poželelo, vse se mu je dalo. Vsega je imel zadosti, le strahu božjega ni poznal in za nauke sv. vere ni maral. Prišel je k vojakom, kder je postal popoln nevernik. In sedaj se začne za njega vedno večja nesreča. Čast in službo je zgubil zavoljo nepoštenosti. Potem je nekoliko let krčmaril pri sv. Vincenciju. Tukaj se je kazal zagrizenega sovražnika sv. vere in duhovnikov. Daleč okoli bil je znan kot liberallec, bahač, dobroživec, zapeljivec in zapravljivec. Naposled je vse zapravil. Kamor koli je stopil, povsod so ga

*) Izrekamo pristožno zahvalo za mikavni sostavek!

srečali, katerim je bil kaj dolžen. Iz neke glažute, kder je za pisarja služil, so ga zavolj neporednosti izpodili.

Sedaj pa je s svojo ošabnostjo bil pri kraju. Popolnem se je zanemaril. Ves pobit, razcapan in nesnažen se je okoli potepal. Večjidel žganjice pijau je taval po okolici, dokler ni mesenca decembra na mrzli planini obležal in umrl.

Nesrečniku se je svoje dni dobro godilo. Toda nehvaležni človek je tedaj Boga, mesto da bi mu dolžno hvalo dajal, le strahovito preklinjal, zlasti Zveličarja. Ali čudno! Tisti dan, ko ljudje najbolj slavijo od mrtvih ustalega Zveličarja, so našli mrtvo telo bogakletnikovo. Lepo okinčan je bil Zveličar na altarje postavljen, njegov sovražnik pa je ob cesti ležal kot na pol gnjili mrlič! Zveličar je dobil grob, kder je 3 dni počival, ovi nevernik pa je 3 mesence v snegu trohnel na visoki planini. Pri pogrebu Jezusovem se je milo jokalo, pri pokapanju ovega nesrečnika pa — preklinjalo.

Njegova mati je na smrtni posteli zdihovala in prosila, naj njej pokliče duhovnika. Neverni sin nje ni uslišal. Ali prišel je plačilni dan. Tudi on je moral brez sv. zakramentov v večnost! Kedar so nekateri pijanci telo nesrečnega stotnika v črno jamo zagrebli, tedaj je ljudi groza navdajala. Vsak je djal: Bog me varuj takega konca. Dostavili pa še so: kako življenje, taka smrt.

Razne stvari.

Vabilo. Ljutomerska okrajna posojilnica ima 2. majnika ob 2 popoldne letni zbor, h katerem se udje vabijo. Dnevni red: a) priobčilo računa in bilance za minolo leto; b) sklep zastran porabe pridobička; c) odveza ali absolutorij načelnistvu zastran računa; d) izločitev društvenikov, ki svoje dolžnosti ne izpolnujejo; e) določenje plačila načelnistvu; in f) še kaki drugi nasveti.

(*Samoumori pri vojakih*) v Mariboru se množijo. Ni dolgo da smo pisali o 3 vojakih, ki so se sami usmrtili. Sedaj pa zopet poizvemo, da se je Peter Blazovič pri 30. lovskem bataljonu ustrelil in nek huzarsk novinec v hlevu z jermenom od konjske brzde — obesil.

(*Pazite na popirnaté goldinarje*), ker se njih precej ponarejenih nahaja po slovenskem Štajerskem. Vsi imajo pisano: Serie 0.45. Vodinega znamenja nimajo, v 2. vrsti v besedi: Zahlungen se črki: h in l ne držite prav druga druge, v 3 vrsti pa so besede: Folge gesetzlicher Bestimmungen preveč razstavljene.

(*Dunajska 2 tolovaja*) je pri sv. Ilu na Goriškem žandar prejel in v Maribor prignal. Tukaj so mislili, da sta to tista roparja, ki sta na Dunaju krčmarja in njegovo ženo umorila in oropala. Poslali so nju na Dunaj. Ali ondi se je pokazalo, da nista taista, marveč zavolj drugih zločinstev kazni potrebna.

(*Stari tat umorjen*). V hišo M. Zagajšeka prišla sta 2 žandarja, da bi njo preiskala. Zagajšek hoče to zabraniti, potegne oster nož in rani enega žandarja. Ali v tej priči ga drugi zabode z bajonetom v trebuh, da je kmalu umrl.

(*K vojaškim vajam*) je na 15. maj pozvanih v Maribor 600 rezervistov. Proti jeseni bi to ne bilo mogoče, ker tedaj pride v Maribor 8. lovski bataljon, 1 švadron konjenikov in 2 bateriji artileristov ali kanonirjev.

(*22 let stara deklica*) se je pri požaru neke viničarije v Makolah tako hučo opekla, da je reva po velikih bolečinah umrla. Pogorelo je 2 živinčet, poslopje in 12 štartinjakov vina.

(*Požar pri sv. Ani*) je Mariji Babšek zapalil hišo, hlev, pohištvo, 2 živali in 7 štartinjakov vina. Škode je 3000 fl. Nesrečna ni bila zavarovana.

(*Novo skrb predstojnikom*) nalagajo c. k. glavarstva. Morali bodo popisati vse deželne najdenice, in njih izrejanje nadzorovati.

(*Pogorela*) je hiša Andr. Zupančiča v Čadramu. Škode je 850 fl. Posestnik je zavarovan z 800 fl.

(*Slivniška pošta*) pri Mariboru obsega 12 srenj in je lansko leto imela delo z 9395 listi, 699 tiskovinami 7050 novinami in 822 denarnimi pismi.

(*Sreberne žlice*) in oblačilo so tatovi pobrali J. Grahorniku, posestniku v Naranci zunaj Maribora. Škode je 250 fl.

(*Trbovljsko rudarsko društvo*) je pri lijonskih kapitalistih na Francoskem na posodo dobilo 2 milijona goldin.

(*Soršaka v Crešnovcah*) so tatovje okradli. Vzeli so 2 centa slanine, mesa in 20 bokalov drožene žganjice. Dobro, da ni sedaj volitve!

(*Dražbe*). 7. maja Mih. Pungršekovo, vrednost 2913 fl., potem Anton in Franc Klaužerjevo pri sodnji v Kozjem. — 8. maja Alojz Nemeč v Ključaroveih, 5338 fl. — Treza Pevec v Kupetincih, 810 fl. — 10. maja Jan. Reher pri Zalogu 5191 gld. (tretjič). — 12. maja Jož. Gregorec v Rakoveih, 925 fl. — Matija Pinterič v Podgorci, 2350 gld. — 14. maja Jož. Rudman pri sodnji v Sevnici. — Katra Wostner v Lastniču, 1740 gld. — Karl Perko v Ročici, 1140 fl. — 15. maja Juri Stamber na Velikem Kogu, 3000 fl.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Pšenice vagan	4	50	4	30	5	—	—	—
Rži	3	60	3	45	4	—	3	10
Ječmena	3	70	3	15	2	40	—	—
Ovsa	2	30	2	10	2	60	1	90
Turšice (koruze) vagan .	3	—	2	70	3	20	2	65
Ajde	2	50	2	50	3	—	2	20
Prosa	—	—	3	20	3	20	—	—
Krompirja	1	70	1	50	2	—	1	77
Sena . . . . . cent	1	70	2	—	1	—	1	55
Slame (v šopkih)	1	40	1	40	—	80	1	30
„ za steljo	—	80	1	—	—	60	—	—
Govedine funt	—	25	—	26	—	26	—	24
Teletine	—	25	—	28	—	26	—	22
Svinjetine	—	29	—	28	—	36	—	32
Slanine	—	35	—	32	—	36	—	50

Priporočba.

Dobil sem celo novo zalogo

 mineralnih tekočin,

ter njih občinstvu priporočujem sedaj, ko se ž njimi mnogo ljudi vrači.

Ob enem naznanjam, da se pri meni dobiva najboljši sir ementalški, švarcenberski in grogov, potem laške (iz Verone) in ogerske salame, raznovrstno kavo, sladkor, pravi ruski in kitajski čaj, rum iz Jamajke, paromlinska moka itd. po najnižji ceni.

Konrad Grillwitzer,

v stolni ulici in na velikem trgu
v Mariboru.

Loterijne številke:

V Trstu 24. aprila 1875: 31 86 68 7 87

Prihodnje srečkanje: 8. maja 1875.

Najnovejši kurzi na Dunaju.

	fl.	kr.
Zedinjeni drž. dolg (100 gl.) 4 gld. 20 kr. %	70	60
Upne (kreditne) srečke po 100 gl. prvotne vrednosti, brez obresti, pa s 4kratnim srečkanjem	165	75
Ažijo srebra	103	—
„ zlatá	5	20

Razglas.

Po c. kr. okrajni sodnji v Ljutomeru se daja na znanje:

da se za prostovoljno dražbenje posestva gospe Franciške Kosi, katero se nahaja pri Malinedelji v katasterski srenji Vučkovec pod urb. št. 231 ad Schachenturn in ki ima pritličien, zidan hram s štacuno in hlevi, potem dajnsak z žlahtnim trsovjem obsajen, vrt in sadovnjak, skupaj 1 oral 37 □ sežnje, nastavi kot dražbinsk dan

12. maj 1875 dopoldne od 10—12 ure

na prostoru posestva, in sicer s to opazko, da je hram zavolj ugodne lege jako dober za krčmo in kupčijo, ki ste tudi dozdej ondi bile.

Nastavljena cena znaša 3000 fl.; pot to ceno se posestvo ne proda. Vsak, ki se hoče udeležiti licitacije, mora poprej položiti 10% nadavka ali v gotovih denarjih ali v hranilničnih knjžicah ali v državnih dolžnih pismih, ki se po dnevni denarni ceni vzamejo v račun.

Dražbine pogodbe se zamorejo pogledati v tukajšnji uradniški kanceliji.

Ljutomer 18. marea 1875.

C. kr. okrajni sodnik:

Kastelic.

PRIPOROČILO. 3—4
Anton Nowak,
 bukvovezar
 na glavnem trgu v Mariboru

priporoča svojo bogato zalogo mnogovrstnih

molitvenih bukvic

v slovenskem in nemškem jeziku, med temi „Tomaža Kempčana: Hoja za Kristusom“ ter velja:

- 1 knjiga, nevezana . . . . . fl — 50
- 1 „ vezana, z usnjatim hrbtom . . . . . — 90
- 1 „ vezana z usnjem . . . . . „ 1,15
- 1 „ z usnjem vez. in zlatim obrezem . . . . . „ 1,45
- 1 „ z chagrain-usnjem vezana . . . . . „ 2,—

Kedor si omisli 12 nevezanih knjig dobi 1 knjigo povrh. — Oni pa, kateri jih naročajo po 6 vezanih knjig, dobijo 15 odstotkov obresti.

Tudi se priporoča slavnemu občinstvu za izdelovanje

vsakovrstnih del,

katera bukvovezarju pripadajo.

Mogoče mu je taka dela naglo in okusno dovršiti, ker ima v ta namen naj-novejše orodje in mašine.

Priporočba.

Zaloga oblačil

g. **Antona Scheikela** v Maribora,

v gospodski ulici

se priporočuje **č. duhovščini.**

Lastnega dela,

- talarji iz finega peruvijena so po . . . . . 18—27 fl.
- talarji „ ripsa „ „ . . . . . 13—18 „
- talarji „ lastina „ „ . . . . . 20—30 „
- hlače s prslekom iz peruvijena so po . . . . . 10—14 „
- poletne suknje „ „ „ . . . . . 16—25 „

Ob enem se naznanja, da se plačevanje omenjenih oblačil sprejema tudi po obrokih. Naročena oblačila se takoj naredijo in kmalu dopošljejo. Nepovoljne reči se brez obotavljanja vzamejo nazaj, zamenijo ali popravijo.

3—3

Oznanilo.

Dovoljujem si naznanjati, da se pri meni za prihodnjo spomlad dobivajo

vsake vrste semena,

n. pr. več sort trave (Raygras) Lucernarske in domače detelje, salate, špinače, korenja, repe, zelja, kolorab, kumar, cukernatega graha, redkve i. t. d., in sicer so moja semena

Vsa nova,

za čijih rast sem porok.

Tudi sem pripravljen **izvenredna** semena po najnižji ceni priskrbeti.

Ob enem priporočam svojo

špecarijsko blago,

n. pr. sladkor, kavo, olje, vsakovrstno žganje, paromlinsko moko i. t. d., potem vse sorte suhe in oljnate barve, vse po mnogo znižani ceni.

M. Berdajs,

v Mariboru.

6—6